

TÖRVÉNYKEZÉS.

I. Hazai rendes bíróságok.

Ha az életbiztosítási szövetkezet igazgatósága a tartalékhánynak a közgyűlés által meghatározott fedezeti módjától eltér, ez a biztosítottat nem kötelezi.

A budapesti kir. keresk.- és váltótörv. szék mint kereskedelmi bíróság ítél:

Alperes köteles 600 frt tőkét, ennek 1888. évi jul. hó 2-től járó 6% kamatát és 85 frt 65 kban megállapított perköltséget felperesnek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok:

Az A. alatt csatolt biztosítási szerződés alapján felperes alperest 600 frt biztosítási díj és járulékainak megfizetésére kéri kötelezni. Alperes beismeri, hogy a 1/2-alatti biztosítási szerződés megkötött, az elleniratban 210 frt, a viszonzásban már 218 frt fennállását elismeri, a többlet 390 frt illetve 382 frttal azonban felperesnek elutasítását kéri, és pedig azért, mert a 2% alatt csatolt alapszabályok 39. §-ának 2-ik bekezdése szerint az alperesi szövetkezetet érő veszteségek a biztosítási díjak felemelése vagy a biztosítási összeg leszállítása által pótlendő, mert az 1883. évi ápril hó 30-án tartott 12% alatt csatolt közgyűlési határozat szerint, amely határozat az osztrák cs. kir. miniszterium mint az alperesi szövetkezet főtelepének felügyelő közege által a 3/4-alatti szerint jóváhagyatott, a biztosítási összeg leszállítása határozottatott el, és ezen határozat folytán az 1884. évi jul. hó 7-én és folytatólag tartott igazgatósági gyűlés a díjtartalék veszteségét 65%-ban állapítván meg, az az összeg a felperesi biztosítási összegből, tekintve, hogy felperes a 2% alatt alapszabályok 9. §-a értelmében szövetkezeti tagnak tekintendő, a közgyűlés határozata pedig az alapszabályok 16. §-a értelmében a szövetkezeti tagokat

kötelezi — levonandó úgy, hogy felperesnek követelése a 65%-nak a biztosítási összegből történt levonása után az ellenirat szerint 210 frt, a viszonzásban pedig 218 frtot tesz ki. — Alperesnek az az érvelése, hogy felperes a szerződést kötő N. A. jogutódjának tekintendő, helyesnek el nem fogadható, mert felperes nem N. A. jogán követeli a kereseti összeget, hanem mint az A. alatti biztosítási szerződésben megnevezett biztosított és kedvezményezett a saját önálló jogán lép fel. — A 2% alatt csatolt alperesi alapszabályok 9. §-ának b) bekezdése szerint oly esetben, ha a biztosítás úgy mint az, az A. alatti biztosítási szerződés tartalmából kitűnőleg jelen esetben is történt — két életre történik, szövetkezeti tagnak első sorban az tekintetik, a ki a biztosítási díjat fizeti, és csakis annak halála után lesz tagja a biztosított és kedvezményezett; az A. alatti biztosításnál tehát első sorban N. A. és csakis ennek halála után felperes. — Minthogy pedig alperes beismerése szerint is N. A. 1881. évi jan. 10-én halálozott el, s így az alperesi alapszabályok 9. §-a szerint felperesnek szövetkezeti tag minősége csak ezen időponttól volna számítható. — Minthogy a keresk. törv. 224. §-a utolsó bekezdése szerint, tagok belépése a szövetkezetbe csakis írásbeli nyilatkozatok alapján történhetik, azt pedig, hogy felperes ily írásbeli nyilatkozatot tett volna, alperes nem is állítja; minthogy a keresk. törv. 559. §-a szerint a keresk. törv. hatályba lépte előtt keletkezett részvénytársaságok és szövetkezetek alapszabályainak azon intézkedései, melyek a törvénynek alapszabályilag meg nem változtatható határozataival ellenkeznek, az 551. §-ban megállapított hat havi határidő elteltével hatályon kívül helyeztetek, s így az alperesi alapszabályok 9. §-ának intézkedése

mint a keresk. törv. 224. §-ának intézkedésével ellenkező, kötelező erővel nem bír; — minthogy a keresk. törv. 211. §-ának 4. pontja értelmében a keresk. törv. intézkedései alperes társaságot is kötelezi; — minthogy alperesnek az az érvelése, hogy a keresk. törv. intézkedései jelen esetben azért nem alkalmazhatók, mivel az A. alatti biztosítási szerződés a törvény életbe lépte előtt kötött, helyesnek azért nem fogadható el, mert jelen esethöz nem az a döntő kérdés, mikor kötött a biztosítási szerződés, hanem az, mely időben kezdődhetett felperesnek szövetkezeti tag minősége, ez pedig már a fentebb kifejtettek szerint N. A.-nak 1881. évi jan. 10-én történt elhalálása, azaz a keresk. törv. életbelépte után keletkezett, s így annak elbírálásánál, valjon felperes szövetkezeti tag-e vagy nem, csakis a keresk. törv. határozatai az irányadók; — minthogy az előadottak szerint felperes az alperesi szövetkezet tagjának nem tekinthető, s így felperesre kötelező határozatot alperes szövetkezet egyáltalán nem hozhatott: alperest, tekintve, hogy az A. alatti bizt. szerződésben kikötött feltételek teljesedésbe mentek, a kereseti kérelem szerint marasztalni kellett. — De még ha alperesnek az az állítása, hogy felperes szövetkezeti tagnak tekintendő, helyesnek elfogadhatnák is, tekintve, hogy az A. alatti bizt. szerződés hátára vezetett függelék szerint alperes 1881. évi márc. 21-én felperes 600 frtnyi követelését elismerte és annak kifizetését az esetben, ha felperes 20-ik életévét, az az 1881. évi jul. hó 2-át eléri, feltétlenül kifizetni ígérte, s így felperes a kikötött feltétel beállta után a 600 fit követelésére feltétlen jogot szerzett, ezt a szerzett jogot pedig alperes egyoldalulag később megtámadni és a mennyiségileg már jogosnak elismert felperes követeléséből bár mit is levonni jogosítva nincsen; — tekintve, hogy még az esetben is, ha alperes az A. alattira

vezetett függelékben elvállalt kötelezettsége dacára jogosítottnak volna tekintendő arra, hogy a közgyűlési határozat folytán felperes követeléséből bármit is levonhasson, alperes abbeli kérelmének, hogy a kereseti követeléséből az általa levonni kívánt összeg levonassék, helyt adni azért nem lehetett, mert az 1883. évi ápril 30-án tartott 12/ alatti csatolt közgyűlési határozat szerint alperes társaság csakis arra jogosítottatott fel, hogy a biztosítási esemény bekövetkeztekor azon biztosított összeget vonhassa le, mely az 1882. évi mérlegben kimutatott tartalék hiánylatnak az illető biztosítás tekintetében megfelel, — jelen esetben tehát azt az összeget, a mely összeghiány a felperesi biztosításnál 1882. évben mutatkozott hiánynak megfelel, — alperes azonban azt, hogy felperes biztosításánál mily hiány mutatkozott 1882. évben, ki nem mutatta, — az 1884. évi jul. 7-én tartott és 6/ alatti csatolt igazgatósági gyűlésnek az a határozata pedig, hogy az összes tartalékalaphiány 60%-a tekintet nélkül az egyes biztosítási ágakra, egyenlő arányban osztassék fel, mint a 12/ alatti csatolt közgyűlési határozattal ellenkező határozat még a szövetkezeti tagokat sem kötelezi: alperest, még ha szövetkezeti tagnak tekintetnék is, a kereseti kérelem szerint marasztalni kellett. — A perköltség iránti intézkedés a prdts. 251., 252. §-ban leli indokát.

A budapesti kir. ítélőtábla :

Az első bíróság ítéletének nem felelbezzett azt a részét, mely által az első bíróság alperest a kereseti követelés 218 frtnyi részének megfizetésére kötelezte, érintetlenül, — felelbezzett többi részét pedig helyben hagyja; egyúttal alperes képviselőjének felelbezzési díját és költségét saját felével szemben 19 fit 15 krban megállapítja.

Indokok :

Az első bíróság ítéletének felelbezzett azt a részét, mely által alperes a kereseti

követelésnek 218 frtnyi részét meghaladó többi összegnek s mint pervesztes a per-költségnek megfizetésére is köteleztetett, helyben kellett hagyni annak az A. alatti biztosítási szerződés hátlapjára vezetett függelékre alapított indokolása alapján, mert alperes ezen függelék világos tartalma szerint magát 1881. évi márc. hó 21-én arra kötelezte, hogy arra az esetre, ha a felperes által képviselt kiskorú K. R. 20. életévét, vagyis 1888. évi jul. 2-át eléri, a kikötött biztosítási összeget, vagyis 600 frtot feltétlenül kifizeti, minthogy pedig az érintett eset alperes beismerése szerint is, immár bekövetkezett: ennél fogva alperes fizetési kötelezettsége az egész 600 frtra nézve feltétlenné vált, s a függelékben már egyébként feltétlenné elismert fizetési kötelezettséget a később keletkezett közgyűlési határozatok nem befolyásolhatták. — Ehhez képest az alperes által a perben vitássá tett egyéb körülmény perdöntőnek nem lévén tekinthető, azok, mint ilyenek mellőzendők voltak.

A m. kir. Curia:

A másodbíróság ítélete helybenhagyatik.

Indokok:

A biztosítási kötvényre vezetett nyomtatott általános biztosítási feltételek 13. §-a értelmében minden biztosított tagja az alperes társaságnak. — A társasági alapszabályoknak ugyanebben a szakaszban idézett 9. §. b) pontja szerint pedig két ember életére kötött biztosításoknál első vonalban az a személy tagja a szövetkezetnek, a ki a biztosítási díjakat fizeti, ennek elhaltával pedig az a másik személy, a kinek életbenmaradásától egy bizonyos időben esedékessé válандó biztosított tőke kifizetése függ.

A fenforgó esetben tehát első sorban N. A., a ki 1881. január 10-én bekövetkezett halála napjáig fizette a biztosítási díjakat, az ő elhaltával pedig K. R. lett a szövetkezet tagjává, mint a kinek a fel-

tételek szerint 1888. jul. 2-án életben lététől függött a részére biztosított 600 frt biztosítási összeg kifizetése.

Az tehát nem szenvedhet kétséget, hogy N. A. elhaltával K. R. lett tagjává a szövetkezetnek. — A biztosítási feltételek 14. §-a és az alapszabályoknak ezzel egyező 39. §-a értelmében, ha a társaságot veszteségek érik, a fedezetül első vonalban kijelölt alapok kimerülése után a társulati tagok összessége, vagyis közgyűlése határozza el, hogy a veszteségek a biztosítási díjak felemelése, vagy pedig az annak idején kifizetendő biztosítási összegek megfelelő lejjebbzállítása által fedeztessenek-e?

A társaság közgyűlése 1883. április 30-án a 12/ alatti melléklet 2-ik pontja által igazoltan, de felperes által kétségbe sem vontan a társaságot ért veszteségeknek a biztosítási összegek lejjebbzállítása által való elhárítását határozta el, kimondván, hogy az 1882. évi mérleg szerint a díjtartaléknál megállapított 669,597 frt 13 kr. hiány úgy fedezendő, hogy az 1883. évi máj. 31. előtt kötött érvényben lévő biztosítási ügyletek alapján annak idején kifizetés alá kerülő egyes biztosítási összegekben levonandó az a hányad, mely a veszteségösszeg arányának megfelel.

A 2/ alatti alapszabályok 10. §-a szerint, de a dolog természetéből folyólag is a biztosítási ügylet megkötése által szövetkezeti taggá lett egyén mindama jogoknak és kötelezettségeknek részese lesz, melyek ilyenekül az alapszabályokban megállapítva vannak. A társaság és annak tagjai közt fenforgó jogi viszony megbi-rálásánál tehát első sorban az alapszabályok lévén irányadók (10. §.), ebből következik, hogy felperesre az említett, kormányhatóságilag jóváhagyott közgyűlési határozat feltétlenül kötelező.

Nem fogadhatja el a kir. Curia helyesnek a 2-od bíróság marasztaló ítéletének indokolására felhozott azt a körülményt, hogy alperes a biztosítási kötvény

hátlapjára vezetett pótnyilatkozat (Nachtrag) szerint már 1881. márc. 21-én feltétlenül kötelezte magát, hogy ha felperes 1888. jul. 2-án életben lesz, részére ekkor a biztosított 600 frtot kifizeti, és hogy eme kötelezettségvállalásra a később 1883. ápril 30-án hozott közgyűlési határozat hatálya ki nem terjed; mert ez a nyilatkozat nem állapít meg felek között valamely új jogviszonyt, hanem csak ismételten fejezi ki a biztosító részéről, a különös biztosítási feltételek szerint már különben is feltétlenül elvállalt ugyanazon kötelezettséget; e nyilatkozat tehát összefügg a kötvény egyéb tartalmával (1. §), s azért egymagában sem jogok, sem kötelezettségek alapjául nem szolgálhat.

Mindezek dacára a II-od bíróság ítéletét azért kellett helyben hagyni:

mert a közgyűlési határozat világosan azt foglalja magában, a mi különben az alapszabályok 5-ik §-ának az egyes biztosítási csoportok díjtartalékának külön képzésére nézve megállapított határozott intézkedésénél fogva másként nem is értelmezhető — hogy a tartalékhiány az egyes biztosítási csoportok (Versicherungs-Combinationen) körébe tartozó biztosítási ügyletek után képzett külön díjtartalékok hiányának arányában vonandó lè az egyes biztosítási összegekből; ennek ellenére azonban, a mint ez a 6% és 7% alatti jegyzőkönyvekből kitűnik, a „Patria“ és az „Azienda“ igazgatósága a hiányfedezet számszerű megállapításánál nem a közgyűlés által megjelölt, az alapszabályoknak megfelelő helyes utat követte eljárásában, hanem attól eltérve, általában valamennyi biztosításra nézve a hiányfedezet egyenlő arányban való felosztását határozta el és vitte keresztül; mert továbbá az alapszabályok 21. §-ában megállapított igazgatósági hatáskör eme túllépése felperesre annál sérelmesebb, mint-hogy — a mint ez a 6% alatti jegyzőkönyvből, valamint magának alperesnek vonatkozó viszonyválaszbeli előadásából is

kétségtelen, a hiányfedezet ily módon való felosztása azon csoportra (Erlebensgruppe), melyhez felperes tartozik, nagyobb hátránnyal jár (wird härter getroffen), mint a többiekre.

(1891. máj. 12-én 1095/1890. v. sz. a.)

Ha a vaspálya a keresk. törvény 424. és 425. §§-ai értelmében maga részére kikötéseket tesz, az ellenkezőnek igazolásáig az a vélelem is kikötöttnek tekintendő, hogy a bekövetkezett kár, amennyiben az el nem vállalt veszélyből eredhetett, valójában ezen veszély által okoztatott.

A kolozsvár-városi járásbírótság mint keresk. bíróság ítelt:

Alperes köteles a 45 frt 80 kr. tőkét mint kártérítést és 8 frt 16 kr. visszfuvardíjt, ezeknek 1889. szept. 11-től mint a keresetbeadás napjától járó 6% kamatját, továbbá már megállapított 48 frt 55 kr. előleges bírói szemlei és 33 forint 65 kr. perköltséget felpereseknek 8 nap alatt megfizetni. Ezen felüli keresetükkel felperesek elutasíttatnak.

Indokok:

Ezen bíróság által a per tárgya felett 1889. szept. 7-én szakértők és az ellenfél közbenjöttével szabályszerűen megtartott előleges bírói szemle alkalmával M. J. felperesi és M. F. döntő szakértő egybenhangzólag oda véleményeztek, hogy az összes rámában védett kiállítási fényképekből álló küldeménynek, melynek egyik felén: „nicht legen, Glas, von Nässe schützen,“ másik felén: „nem fektetni, üveg. nedvességtől óvándó“ figyelmeztetés olvasható, rendes vasuti fuvarozási kezelés mellett megsérülni, vagyis a fényképeket védő üvegnek eltörni nem volt szabad még azon esetben sem, ha a ráma a pakkoló ládában egyszerűen behelyezve és semmi által ahhoz erősítve nem lett volna is, a törést mindenesetre a küldeménynek fektetése vagy széles hátlapjára leejtése idézte elő.

Tekintve, hogy az előleges bírói szemle ellenében alperesi részről perrendszerűen kifogás nem tétetett, az bizonyító erővel bír, az abban a szakértők többsége által nyilvánított és indokolt szakértői véleményt a bíróság is magáévá teszi, s minthogy a küldeményen most is olvasható figyelmeztetések rendes kereskedelmi szokás szerint a fuvarozó vaspályát kellő gondosságra és óvatosságra kötelezik, a minek megtartása esetén a küldemény meg nem sérült és a károsodás be nem következett volna, felperes részéről minden kétséget kizárólag beigazoltattott, hogy a kár alperes vállalat illetve ennek alkalmazottai *hibája* (culpa levis) által okoztatott, tehát alperes úgy a keresk. törv. 425. §. végtétele, mint a vasuti üzletszabályzat 67. §. 7. pontja értelmében a felelősség alul magát ki nem vonhatja, kártérítéssel tartozik.

Azonban a kárigény megállapításánál alapul venni nem lehetett a felperes által követelt s szakértői véleménnyel is támogatott magasabb értéket, mert felperes a fuvarozó részéről rosz hiszemű (dolose) károsítást vagy bár vétkes gondatlanságot (culpa lata) nem igazolván, sőt még csak nem is állítván, sem pedig a szállítmány magasabb értékét a feladáskor be nem vallván, — a kártérítés kiszámításának aiapjául kizárólag csak a keresk. törv. 429. §. 1. pontja, illetve az üzleti szabályzat 68. §. 2. pontja vehető, melynél fogva minden egyéb igény kizárásával a fuvarozó vállalat nem kötelezhető többre, mint minden 50 klgr. elegysúly után 30 frt kártérítésre és a Ruttkáról Kolozsvárig fizetett 8 frt 16 kr. visszfuvardíj visszafizetésére.

Ez alapon számíttatik fel azon kárigény, mit alperes felpereseknek az üveg eltörése s ez által a szakértői vélemény szerint az áru, vagyis a kiállításra szánt fényképek megsemmisítéseért megtéríteni köteles; levonván azon érték, mi felpereseknek a visszakapott plüsch, ráma és

ládában saját beösmérése szerint is 25 frt 60 krral megtérült. Ehhez képest, miután a szállítmánynak csak közönséges értéke is az üzletszabályzat 68. §-ában megállapított maximál tételt meg nem haladja, a 119 kilogr. elegysúlylyal birt megsemmisült szállítmány értékének és a Ruttkától Kolozsvárig fizetett visszfuvardíjnak megtérítése fejében, vagyis a kereset 1, 2, 3, 4, 5, 8 tétele címén felpereseket nem több mint 79 frt 56 kr. illeti, melyből a már visszakapott 25 frt 60 kr. értéket levonva, részökre nem több mint 53 frt 96 kr. volt megítélendő, ezen felüli keresetükkel pedig elutasítandók voltak. A keresk. törvény korlátain belül az üzleti szabályzat szigorúan körvonalozza a fuvarozó vaspálya felelőségét, ettől eltérni a feladó kártérítési igényének megállapításánál nem lehet. — Az áru teljes kereskedelmi értéke, tehát a fuvar s egyéb költségek is a feladónak minden körülmények között biztosítva vannak; ugyanis, ha közönséges kereskedelmi árurol van szó, megtérítetik a közönséges érték, illetve azon érték, mellyel az áru az átadás helyén számított kereskedelmi érték szerint bír; ez utóbbi pedig kereskedelmi felfogás szerint magában foglalja az áru közönséges értékén felül azt is, a mi szállítási, vámkezelési s egyéb költségekben reá fordított; az ilyen közönséges forgalmi áru értékének felperes biztosítása céljából állította fel az üzleti szabályzat minden 50 kilogramm elegysúly után a 30 frt maximális tételt; ha már most olyan árurol van szó, mely a közönségesen fuvarozni szokott áruknál magasabb értékkel bír, természetesen mindig csak az átadás helyén felvett értéket véve, — a mikor t. i. az áru a már említett maximális összeggel kárpótolva nem volna, — ez esetben is a feladó a teljes érték megtérítését biztosíthatja magának az által, ha azt már a fuvarlevél kiállításánál fogva és rá nézve is kötelező üzletszabályzatban kimutatott módon előre be-

vallotta, mert ekkor a kártérítési összeg kiszámítása egyenesen a bevallás alapján történik.

Tehát az előleges értékbevallás elmulasztása oly joghátránnyal jár, melynél fogva még bebizonyított magasabb érték is csak az üzleti szabályzatban meghatározott elegysúly szerinti maximális tétel korlátain belül térítették meg és az ettől eltérő magasabb érték figyelembe nem vétetik. — A felhozottakból kifolyólag a szigorúan felállított határokon túl sem fuvar, sem pakolás, sem vám, avagy a berlini kiállítási helypénz, sem más valamely címen, kártérítés felpereseket meg nem illeti; s hogy a keresk. törv. és üzletszabályzat már többször hivatkozott rendelkezéseinek világosan ennél több értelmet tulajdonítani nem lehet, kitetszik az az említett törvény és szabályzat azon intézkedéséből, mely szerint kártérítés esetére kijelöli, hogy a feladó vám- vagy más költségbeni megtakarítás címén mit köteles a vaspályának visszatéríteni, de hogy a vaspálya a már felhozott kártérítésen kívül fuvar vagy egyéb költségben még valami megtérítéssel tartozna, — a dolus és illetve a culpa lata esetét kivéve, — arról sehol semmi említés sincs téve, miért is felperesek keresetüknek 6, 7., 9., 10., 11., 12 és 13. tételei alatt felsorolt igényükkel feltétlenül elutasítandók voltak.

Nem kivételesen, de a fuvarozási üzlet természetéből és épen a keresk. törv. és üzlet-szabályzat értelmében az árúnak Ruttkától—Kolozsvárra visszaszállításáért fizetett 8 frt 16 krnak visszatérítésében alperest el kellett marasztalni, mert ezen visszaszállítás a Berlinig kötött fuvarozási ügylet természetéből nem foly, a feladó céljával ellenkezőleg, illetőleg a feladó beleegyezése nélkül alperesnek egyoldalú olyan ténykedése, mely felperesnek előnyére nem volt, tehát alperesnek a megtartásra semmi alapja nincs; ezen visszakövetelés ellenében alperes sem a keresk.

törv., sem az üzletszabályzattal nem védekezhet, mert miután az említett rendelkezések az érték be nem vallása esetén a kártérítés alapjául az átadás helyéni kereskedelmi értéket állapítják meg, — a szerződő feleknek szándékában nem állott, és az ügylet céljával ellenkező, előre nem látott visszfuvar költségeit az átadás helyén kereskedelmi értékben bele vonni nem lehet.

A 10—13. tételre vonatkozólag megjegyeztetik még, hogy azokkal alperest még az esetben sem lehetne terhelni, ha azok nem mint kártérítés, hanem mint költségek érvényesítették volna, mert miután a kártérítés békés útoni megtagadása után igényök bírói érvényesítésének biztosítása céljából jogukban állott az előleges bírói szemlét keresztül vinni, sőt ezt keresztül is vitték, az annak előtte meg-ejtett amugy sem hiteles szemlézés költségei merőben feleslegesen idéztetett elő.

Az előleges bírói szemle és a per összes költségeiben, alperest marasztalni kellett, mert mindkét fellépésére felpereseknek alperes szolgáltatott okot az által, hogy jóllehet saját szakértői sem zárták ki az esetet, hogy az árú megsemmisülésével a hiba a fuvarozót terheli, az előleges bírói szemlénél pedig a szakértők többsége a hibát kizáróan, alperesnek tudta fel, — mindamelllett mit sem volt hajlandó kárpótolni, a minthogy a perben is ily irányban védekezett.

A maros-vásárhelyi kir. ítélőtábla következő ítéletet hozott:

A kir. jbróságnak idézett keletü és számú ítélete helyben hagyatik.

Indokok:

Téves az első bíróság ítélete indoklásának az az álláspontja, hogy habár bizonyítottanak tekinti, miszerint felperes károsulása az alperes vasúttársulatnak vagy embereinek vétkes gondatlanságából következett be, mégis a kárösszeg mennyiségét a megsérült küldemény után a keresk. törv. 429 §. 1. pontja alapján a

vasuti üzletszabályzat által az áru súlyának megfelelően meghatározott normál tételnek alapul vétele mellett itéli meg, mert vétkes gondatlanság esetében a keresk. törvénynek most felhívott szakasza végtételének intézkedése szerint a kártérítés iránti felelősség nem korlátozható a kárösszegnek az üzletszabályzat által felállított normál tétel szerint leendő meghatározására, hanem a kártérítési kötelezettség a keresk. törv. 399. §. végtétele szerint a keresk. törv. 272. §-ban megjelölt teljes kártérítésre terjed ki, a nélkül, hogy ezen fokozottabb kártérítési kötelezettség feltételezve lenne a gondatlanság nagyobb mérvétől.

E szerint, a mennyiben felperes bebizonyította volna azt, hogy az áruküldemény az alperes társulatnak vagy embereinek vétkes gondatlanságából eredő cselekménye következtében sérült meg, alperes társulat nem az első bíróság ítéletével a vasuti üzletszabály 68. §-a alapján meghatározott normál értékével szerint tartoznék felperest kártalanítani, hanem kártérítési kötelezettsége a keresk. törv. 272. §-a szerint a valóságos kárnak és az elmaradt haszonnak megtérítésére is kiterjedne.

A kir. ítéletábla azonban a bírói szemlénél kihallgatott szakértők véleménye alapján azt a következtetést, hogy a felperes által feladott láda tartalma a szállítás közben szükségképen a vasúttársulat embereinek vétkes gondatlanságára visszavezetendő cselekménye folytán sérült meg, el nem fogadhatja, mert a szakértőknek az az állításuk, hogy a láda a szállítás alatt elejtetett, vagy annak dacára, hogy az a fektetés tilalmával megjelölve volt, hátlapjára dobott pusztán feltevésen alapszik, nem zárja ki azt, hogy a sérülés egyéb oly okból is megtörténhetett, a mely nem vezethető vissza a vasuti alkalmazottaknak vétkes gondatlanságára. Alperes pedig a vétkes gondatlanság igazolásául csakis a szakértői

véleményre hivatkozott s egyéb bizonyítékot arra elő nem terjesztett. — Azt azonban a kir. ítéelő tábla is elfogadta, a felperesi és a bírósági szakértőknek véleménye alapján, hogy a felperes által feladott láda tartalmának megsérülése a szállítás közben egyedül az áru sajátos minőségéből, nevezetesen a ládában levő üveglap törékenysége, vagy pedig a hiányos esomagolás folytán nem állhatott elő. — A láda tartalmának hiányos csomagolása ugyanis felperes terhére bizonyítottan nem tekintethetik, mert hogy a fényképek megóvására szolgáló üveglapok ráhába foglalva voltak, s a ráma mind a négy szélének a láda lapjához leendő erősítése céljából srófok alkalmaztattak, bizonyítva van a szakértői szemle által, — s a szakértők vélemény különbsége a tekintetben, hogy a srófok elég mélyen lettek-e beillesztve az üveglap ráhába, nem bizhat döntő súlylyal azért, mert az alperes által tárgyalás rendén bemellékelt tényleírásról felvett jegyzőkönyv azt tanúsítja, hogy a ládának beltartalma Ruttkán, a hol a sérülés észre vétetett, a visszaküldés céljából újra csomagoltatott, — s e szerint a Kolozsvárra visszaküldött láda beltartalmának elhelyezése nem annak a feladás alkalmával volt eredeti állapota szerint lett megszemlélve. Az alperes által a tárgyalás rendén // alatt bemellékelt, Ruttkán, a hol a küldemény sérült volta észleltetett — felvett tényleírás a csomagolás helytelen módjára nézve bizonyítékul nem szolgálhat, mert az a vasúttársulat alkalmazottjai által — felperes értesítése nélkül, ennek távollétében — vétetett fel. De a láda beltartalmának elhelyezési módjától eltekintve a sérülés a ládában lévő üveg törékenységéből már azért sem eredhetett, mert a felperesi szakértőnek kétségbe nem vont felismerése szerint a ráhában elhelyezett üveg hat millimeternél vastagabb minőségű volt; e szerint ez nagyobb ellentállási képességgel bírván, helyesnek kellett elfogadni

a felperesi és a bírósági szakértőnek megegyező véleményét a tekintetben, hogy a ládának az arra irt figyelmeztetés mellett élére állítottan történt szállítása közben a szállítás rendes körülményeinek figyelemben vételével rendes kezelés mellett még az esetben sem törhetett el, ha az üveg ráamáját az alkalmazott srófok nem szorították is teljesen a láda lapjához.

Ennélfogva a felperes által feladott láda beltartalmának megsérülése folytán alperes társulat a kártérítés kötelezettsége alól nem mentesítheti magát a keresk. törv. 425. §-a és a vasúti üzletszabályzatok 67. §-a alapján az áruküldemény törékenységből eredő veszélynek felállítása által, hanem a keresk. törv. 398. §-a intézkedéséhez képest kártérítéssel tartozik. — Miután pedig az áru megsérüléseért alperes társulat kártérítési követelése nem vétkes gondatlanságból származik, a kártérítés mérve a keresk. törv. 429 §-a 1. pontjára tekintettel az üzletszabályzatok 68. §-a által megállapított normál tétel alapján az első bíróság ítélete indokolásában előterjesztett, felszámításhoz képest 45 frt 80 kr. tőkére és 8 frt 16 kr. visszafuvardíjra terjed ki, s a keresetben felszámított egyéb követelésével felperes az ítélet megfelelő indokolása szerint elutasítva helyesen lett. — Jóllehet, hogy felperes kereseti követelésének csakis egy része ítéltetett meg, az ítélet a mennyiben alperes az előleges bírói szemle és a perben felmerült összes költség megfizetésére köteleztetett, azért hagyatott helyben, mert alperes társulat felperesnek kártérítést egyáltalában nem ajánlott.

A m. kir. Curia ítélte:

A másod bíróság ítéletének az a része, mely által felperesek keresetükkel 53 frt 96 kr. tőkét és ennek kamatát, továbbá 48 frt 55 kr. szemleköltséget meghaladó követelésükre nézve elutasítottak, helyben hagyatik. Egyéb részben mindkét alsóbb bírósági ítélet megváltoztatatik, s felperesek keresetükkel egészben elutasít-

nak. — A perköltség a felek közt kölcsönösen megszüntetetik.

Indokok:

A keresk. törv. 424. és 425. §§-ai értelmében a vaspálya kikötheti (4. pont), hogy oly áruknál, melyek saját szerű minőségüknél fogva a teljes vagy részbeni elpusztulás vagy károsulás, nevezetesen a törés stb. veszélyeinek vannak kitéve, azokért a károkért, melyek ezen veszélyekből eredhetnek, felelősséget nem vállal. Az utóbbi törvényszakasz utolsó előtti bekezdése értelmében pedig ha a jelen §-a szerint megengedett határozatok valamelyike kikötöttet, az ellenkezőnek igazolásáig az a vélelem is kikötöttnek tekintendő, hogy a bekövetkezett kár, a mennyiben az az el nem vállalt veszélyből eredhetett, valójában ezen veszély által okoztatott. — A vasúti üzletszabályzat 67. §-ának 1., 6. pontja tehát, mely a törvény által megengedett ilyen kikötést tartalmazza és a melyben felsorolt árúk közt az üveg is, mely különösen is fel van említve, a fenforgó esetben a 425. §. intézkedései mellett kétségtelenül irányadó. — Minthogy pedig a keresetben előadottak szerint felperesek károsodása az általuk vasútra feladott fényképek ráába foglalt üvegtábláinak eltöréséből eredt, a melyek a törés veszélyének kétségtelenül ki voltak téve; minthogy továbbá felperesek azt, hogy a kár nem azoknak ezen saját szerű minőségükből eredt, hanem a vaspálya személyzetének vétkessége által okoztatott, nem bizonyították (ami pedig az érintett vélelemmel szemben nekik állott kötelességükben), miután a felperesi és bírósági szakértő véleményét a másod bíróság által felhozott vonatkozó helyes indokoknál fogva a felperesek által állított vétkesség tekintetében a kir. curia sem fogadhatja el indokoltnak és ennél fogva helyesnek, annyival kevésbé, mert a K. K. és P. J. szakértőknek véleményével ellentétben is van, egyéb bizonyítékot pedig felperesek fel nem hoztak:

ehhez képest ezen ítélet rendelkező részében érintett értelemben intézkedni és a prdts 251. §-a alapján, figyelemmel a kérdés jogi megoldása körül felmerült eltérő törvényt magyarázatra, kölcsönösen megszüntetni kellett

(1891 jun. 12-én 1288. sz. a.)

Azou idő, mely alatt a rendelkezésre bocsátás joghatálylally eszközölhető, nem attól az időponttól számítandó, mikor a vevő a küldeményt a fuvarozótól tényleg átveszi, hanem azon időponttól, midőn a küldeménynek megérkeztéről a vevő értesítve lett.

A kassai kir. járásbíróóság:

Ha felperes leteszi a pótesküt arra: „hogy a szakértői szemle tárgyát képezett áru ugyanaz, a melyet alperes szállított felperes részére,“ — az esetben felperes keresetének hely adatik és felperesnek az A. alatti számlában jelzett árúkra nézve kötött jogügylettől való elállása törvényesnek kimondatik s alperes köteleztetik a felperes részére küldött árút 8 nap alatt visszavenni s illetve a felett rendelkezni, mert különben felperes jogosítva lesz azt alperes veszélyére és költségére közraktárba, vagy magánszemélynél letenni és köteles lesz alperes felpereinek 8 nap alatt, végrehajtás terhe mellett 29 frt 82 kr. perköltséget megfizetni.

Tartozik felperes ezen ítélet jogerőre emelkedésétől számított 3 nap alatt a pótesküre jelentkezni s azt a kitűzendő határnapon valósággal letenni, mert ellenkező esetben keresetével elutasítatik és köteles lesz alperesnek 16 frt 02 kr. perköltséget 8 nap alatt végrehajtás terhe alatt kifizetni.

Indokok:

Az alkalmazott szakértők egyhangúlag kimondták, hogy a szemle tárgyát képezett áru nemcsak a mustrának meg nem felel, de még csak nem is közepes minőségű, sőt majdnem használhatatlan. Ha tehát a szemle tárgyát képező áru ugyanazonos az alperes által szállit-

tottal, az esetben jogosan és törvényesen bocsáthatta a felperes az árút az alperes rendelkezésére, illetve az ügylettől elállhatott, s miután alperes az ügyletbe ragaszkodott, felperes követelni jogosult, hogy a jogügylettől való elállás törvényessége bíróilag is kimondassék.

Feltétlenül marasztalható alperes nem volt, mert a kihallgatott tanúk felperessel szolgálati viszonyban állván, aggályosak s vallomásuk legfeljebb részbizonyítéknak volt vehető.

A rendelkezésre bocsátást igazolja a D. alatti levél, hogy pedig az kellő időben történt, kitetszik a D. alatti levél tartalmának és az A. alatti faktura keletének összevetéséből, de kitűnik az különösen az E. és F. alatti postaigazgatósági bizonylatokból.

A budapesti kir. ítélő tábla:

Az első bíróság ítéletének megváltoztatásával felperest keresetével feltétlenül elutasítja és kötelezi, hogy alperesnek 16 frt 12 kr. perbeli, és 5 frt 30 kr. felebbezési költséget 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett fizessen meg.

Indokok:

A K. T. 346. §-a szerint vevő a más helyről küldött árút, a mennyiben az a rendes üzleti kezelés szerint lehetséges, az átvétel után haladéktalanul megvizsgálni, s ha az áru a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, e körülményről az eladót azonnal értesíteni tartozik, különben ha csak az árúnak rejtett hiányai nincsenek, az áru nem kifogásoltnak tekintetik, — felperes annak kimondását kérte, hogy a K. T. 348. §-a alapján, a mennyiben az alperes által részére küldött áru a kikötött kellékeknek meg felel meg, alperes tartozik a felek közt az A. alatti számlában érintett árúkra vonatkozólag létrejött vételügyletet megszüntetni és az árúkkal rendelkezni lényegileg, hogy felperesnek a szerződéstől való elállása ítéletileg törvény-

szerünek mondassék ki. A K. T. 348. §-a szerint vevőnek joga van ugyan olyan esetben, ha az árú a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, a szerződéstől elállani, de e mellett a K. T. már fentebb is felhívott 346. §-ának rendelkezésére való tekintettel csak úgy lehet joga, ha az árú minősége elleni kifogását eladóval törvényszerűen közölte és azt szintén ily módon eladónak rendelkezésére bocsátotta; felperes azonban alperes kifogásával szemben azt, hogy az árú hiányairól alperest törvényes időben értesítette és az árút rendelkezésére bocsátotta volna, nem bizonyította, sőt hogy az erre vonatkozó értesítéssel elkésett, és így az árú nem kifogásoltnak tekintendő, saját előadása illetve bizonyítékai szerint, nyilvánvaló ugyanis az E. és F. alatti csatolmányok és felperes beismerése által is bizonyítva van, hogy felperes a kereseti árúnak megérkezéséről 1888. évi jun. 14-ik napján a postahivatal által értesítve lett; beismerte továbbá, de a dolog természetéből is folyik, hogy az árút következő napon átvehette, sőt beismerte, hogy tényleg át is vette, végre beismerte, hogy alperest az árú hiányáról csakis 1888. évi jun. 18-ik napján értesítette; minthogy azonban felperes még csak nem is állította, hogy az árú az átvétel napján haladéktalanul megvizsgálható és ekként alperes a hiányokról azonnal értesíthető nem volt, a csak jun. 18-án, tehát csak negyed napon történt értesítés a K. T. 346. §-a rendelkezése mellett elkésetten történt, de elkésetten történt az a jelen esetben irányadó A. alatti számla tartalmánál fogva is, mert ezen számla szerint felperes az értesítést az átvételtől számított 3 nap alatt tartozott megtenni, és mert e tekintetben mit sem változtat az, hogy a harmadik nap ünnepnapra esett, mert ezen körülménynél fogva, ha ezt maga részéről akadálynak tekintette, tartozott volna az értesítést az előző napon megtenni, minthogy a törvény szerint meg-

állapított időn túl alperes által engedett határidő szorosán magyarázandó lévén, az ily határidő kiterjesztésének helye sem lehet, de a K. T. 330. §-ára való tekintettel helye különben sem lehet, a felhóztak szerint felperes az árút törvényes, illetve engedett idő alatt nem kifogásolván, a szerződéstől való elálláshoz a kereseti alapon joga nincs, miért is felperest az első bíróság ítéletének megváltoztatásával keresetével elutasítani, és mint pervesztést a törv. rendts. 251. §-a alapján az okozott per- és felebbezési költségeknek megfizetésére kötelezni kellett.

A m. kir. Curia :

A másodbíróság ítélete helyben hagyatik a benne foglalt indokoknál fogva és azért:

mert azon idő, mely alatt a rendelkezésre bocsátás joghatálylallyal eszközölhető, nem attól az időponttól számítandó, mikor vevő a küldeményt a fuvarozótól tényleg átveszi, hanem a keresk. törv. 345. §-a értelmében, de a dolog természetéhez képest is azon időponttól, midőn a küldeménynek megérkeztéről vevő értesítve lett, s így azon helyzetbe jutott, hogy az árúval rendelkezessék, s mert ezeknél fogva, és miután az E. és F. alattiak szerint felperes még 1888. évi jun. 14-én értesítettett a küldeménynek megérkeztéről, a fenforgó esetben a mondott időpont ezen naptól számítandó, s így a rendelkezésre bocsátás ugyanazon év és hó 18-án elkésetten történt.

(1891. jul. 2-án 1754/v. sz. a.)

A vételi szerződésben előforduló ezen kifejezés „az eladó választásában“ felfüggesztő feltételt képez és a vevő jogosítva van ajánlatát visszavonni.

A budapesti V. ker. kir. bíróság mint keresk. bíróság :

Alperes tartozik felperesnek a le szállított 17 frt kereseti tőkét, annak 1888. nov. 13-ról számítandó 6% kamatait és a

felperes által előlegezett 15 frt szakértői díjjal együtt 45 frt perköltséget 8 nap és végrehajtás terhe alatt megfizetni.

Indokok:

Alperes a per folyamán beismerte a kereseti számlabeli áruk megrendelését, de azt vitatta, hogy ezen megrendelés csupán feltételes volt, miután a 2/ alatti megrendelési jegy tartalmában foglalt ezen kitéttel: „in der Wahl der Herren M. H. et Comp.“ határozottan kifejezést nyert a felek illetőleg alperes és a megrendelést elfogadó felperesi utazó közti azon megállapodás, mely szerint az alperes által tett vételi ajánlat elfogadása a felperesi cég jóváhagyásától tétetett függővé. Mint-hogy pedig alperes az ajánlatot még a megrendelés napján, tehát oly időben, midőn az még a felperesi cég tudomására nem juthatott, távirati uton visszavonta, az ajánlat a keresk. törv. 316. §-a értelmében hatályát veszítette és illetőleg alperes és felperes közt a vételi ügylet létre nem jött. Ezen alperesi állítások azonban részben felperes által megcáfoltattak, részben pedig az alperes részéről azokból levont következtetés a bíróság által elfogadhatónak nem találtatott — Felperes ugyanis azt vitatta, hogy alperes a megrendelést a nála személyesen megjelent H. A.-nál, a felperesi cég egyik beltagjánál eszközölte, s erre nézve a tagadó alperest főesküvel kínálta meg. Miután pedig alperes ezen főesküre nem nyilatkozott, a fenti felperesi állítás bebizonyítottak volt tekintendő, a miből kifolyólag azután kétségtelen, hogy magának a felperesi cég tagjának tett alperesi ajánlat elfogadása által a vételi ügylet azonnal perfectté lett, annak tehát egyoldalú visszavonására alperes jogosítva nem volt és pedig annál kevésbbé, mert a 2/ alatti megrendelő jegyben foglalt azon kitétel, hogy: „in der Wahl der Herren M. H. et Comp.“ a bíróságnak a szakértők többségével azonos értelmezése szerint nem az alperesileg vitatott megállapodásra, hanem

azon felperesi jog fentartásra vonatkozik, hogy felperes alperesnek a megrendelt fajú és árú borból tetszés szerinti minőséget küldhet. — A most előadottak szerint tehát felperes akkor, midőn a kereseti borárút alperes címére a vasutra feladta, kötelezettségének eleget tett, s ha alperes az átvételben késedelmezett, a mi miatt a vasút a bort elárvereztetni vélt kénytelen, az ebből származó kárért felperesnek a keresk. törv. 351. §-a értelmében feltétlenül felelős. Mindezeknél fogva alperest az általa mennyiségileg tagadásba nem vett kárösszegben, és mint pervesztést a prdts 251. §-a alapján a perköltség megfizetésében is marasztalni kellett.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság ítéletét megváltoztatja, felperes keresetével elutasítja és kötelezi, hogy alperesnek 23 frt 65 kr. perbeli és 4 frt 30 kr. felebbezési költséget 8 nap és végrehajtás terhe alatt megfizessen.

Indokok:

Alperes beismerte ugyan azt, hogy a kereseti árút felperes utazójánál megrendelte oly feltétel mellett, hogy a vétel megkötése felperes cég jóváhagyásától függött; de tagadta azt, hogy az árút feltétlenül megrendelte és átvette, és így felperes tartozott bizonyítani azt, hogy a megrendelés feltétlen volt. Ezt azonban nem bizonyította, sőt a 2/ alatti okiratból, melynek valóságát felperes nem vonta kétségbe, kitűnik, hogy felperes utazója alperestől a megrendelést elfogadván az eladást felperes cég választásához kötötte, mely kifejezésének felperes azt az értelmet tulajdonítja, miszerint ő jogosítva volt a szállítást tetszése szerint eszközölni. Ebben az értelemben véve azt a kifejezést, az felperesre nézve az elalás jogát foglalná magában, minthogy azonban a szakértők véleménye szerint az a kifejezés teljesen szokatlan és határozatlan, annak felbontó feltétel jelentést

tulajdonítani nem lehet, hanem alperes beismerése alapján felfüggesztő feltétel gyanánt kell azt elfogadni. E szerint azonban alperes az 1875. évi XXXVII. t. c. 315. §-a értelmében, a felperes cég elfogadásától függővé tett feltétellel csakis vételi ajánlatot tett, melyet a 316. §. szerint jogosítva volt visszavonni, mielőtt az a felperes tudomására jutott, minthogy pedig felperes nem vonta kétségbe azt, hogy az ajánlat visszavonásáról őt alperes előbb értesítette; mintsem utazója útján az ajánlat tudomására jutott: ennél fogva alperes ajánlata nem történtek tekintendő, és így alperes a meg nem rendeltnek tekintendő árut átvenni, s annak árát megfizetni nem tartozott. Nem változtat ezen körülmény semmit, hogy a 2% alatti kiállító utazó, felperes cég tagja vagy ügynöke volt-e? mert a felfüggesztő feltétel kikötése mellett a vétel feltétlenül létrejöttek akkor sem tekintendő, ha azt felperes cégnek egyik tagja kötötte, és így az esküt arra a körülményre nézve, hogy alperes a kereseti árúkat H. A.-tól rendelte meg, habár ezt az alperes felperesnek visszakinálta, továbbá arra a körülményre nézve, hogy alperes a kereseti árúkat 64 frt 98 krban meg nem rendelte, habár azt alperes elfogadta, az 1868. évi LIV. t. c. 221. §-a értelmében alkalmazásba venni nem lehetett. Felperes teljesen peresztes lévén, az 1868. LIV. t. c. 251. §-a értelmében a perköltség fizetésére kötelezendő volt.

A m. kir. Curia:

Á másodbírótság ítélete helybenhagyatik.

Indokok:

A felperestől származó 2% alatti okiratban foglalt határozatlan és homályos azon kifejezés: „ich verkaufe Ihnen in der Wahl der Herren M. H. u. Comp.“, melynek értelmére nézve a kihallgatott szakértők sem tudtak tisztába jönni, mindenestre türi az alperes által vitatott azon értelmezést is, mely szerint az, a szerző-

dés létre jötte tekintetében felfüggesztő feltételt képez.

Miután pedig a valamely okiratban előforduló homályos, s ennél fogva értelmezést igénylő kifejezés az ellen magyarázandó, ki a homályos kifejezést használta, miután az okirat jelzett szövegéhez képest alperes lehetett azon nézetben, miszerint a szerződés csak akkor és az által jó létre, ha és a mikor felperes cég azt kifejezetten magáévá teszi, s miután ennél fogva alperes jogosítva volt, a mondotakhoz képest csupán ajánlat hatályával bíró, itt kérdésben forgó megrendelést a keresk. törv. 316. §-ban meghatározott idő alatt visszavonni: ezen, és a másod bíróság által kifejtett egyéb indokoknál fogva felperest, ki követelését oly szerződésre alapítja, mely létre jöttek nem tekinthető, keresetével elutasítani, és mint peresztes felet a prts. 251. §-a értelmében a perköltségben elmarasztalni kellett.

(1891. jun. 11-én 1629/v. 890. sz. a.)

Azonnali (prompt) teljesítésnek közlelbi záros határidő- vagy fix határnap megjelölése nélkül való kikötése fix ügyletet nem képez.

A komáromi kir. bíróság mint kereskedelmi bíróság:

Alperes köteleztetik felperesnek 79 frt 74 kr. tőkét, ennek 1889. jun. 10-tól számított 6% kamatokat és 36 frt perköltséget 8 nap és különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok:

Alperes beismerte, hogy ő felperes utazójánál a keresetben említett árúkat megrendelte, és hogy ezen árúkat felperes P. testvérek céghez küldje; felperes ezen alperesi beismerés mellett az árúk megrendelését igazoló F. alatti levéllel igazolja, miszerint a megrendelést mártius hóban vette, az árúkat pedig a C. alatti vevény szerint ugyanazon hó 11-én elküldötte. Alperesnek azon véde-

kezése, hogy ő a megrendelést „fix» határidőhöz kötötte, az általa e részben hivatkozott tanuk által nem igazoltatván, azon körülmény pedig, hogy az árúkat azért nem vette át, mert azok az állítólagos határidőre meg nem érkeztek, az általa irt D. alatti levéllel cáfoltatik meg. A kir. ítélőtáblának 7033/890. számú határozatával elrendelt és megtartott szakértői azon szemle, hogy az E. alatti számlában felsorolt árúkra vonatkozó oly megrendelésnél, hogy az árúk „prompt» szállításának, ha a megrendelés febr. 20-ka körül történt, a márt. hó 10-ik napján teljesített szállítás kereskedelmi szokás szerint pontos és szerződészerű időben történt szállításnak tekintetik-e? A szakértők véleménye szerint csak akkor nem tekinthető szerződészerű szállításnak és pontosnak, ha a megrendelés „prompt» szállítás kikötése mellett történt volna. Alperes állítván azt, hogy a megrendelés „prompt» kikötése mellett történt, a mely állításának igazolására tanukra hivatkozván, de ezek ezen feltételt nem igazolták, de alperes ezen állítása ellen szól az F. alatti levél is, mely a megrendelést tartalmazza, a hol az árúknak „prompt» időre történt megrendeléséről megemlítés sem tétetik. Ezek szerint felperest a szerződés megszegőjének tekinteni nem lehetvén, mert az azonnali teljesítésnek közelebbi záros határidő kitűzése vagy fix határnap megjelölése nélkül való kikötése fix ügylet megállapítására magábanvéve elégtelen. Az alperes által felperes utazójának személyében kínált esküt alperesnek a megrendelésre vonatkozó beismerése mellett, és hogy a „prompt» megrendelést még valószínűvé sem tette, alkalmazni nem lehetett.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság ítéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasítja és kötelezi, hogy alperesnek 31 frt perbeli és 17 frt 30 kr. felebbezési költséget 8 nap alatt végrehajtás terhével fizessen.

Okok:

Alperes az E. alatti számlában jelzett árúk megrendelését azzal a korlátozással ismerte be, hogy az árúkat 1889. február elején, illetőleg az 5444/890. szám alatti felebbezésben módosított előadása szerint 1889. febr. 15-ike és 20-ika közötti időben azonnali (prompt) szállítás kikötésével rendelte meg. E korlátolt beismeréssel szemben, melyet felperesnek a prdts 163. §-a értelmében egész tartalma szerint kell elfogadnia, ha bizonyítékul akarja használni, a prdts 152. §-ához képest felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a megrendelés akkor és akként történt, a mint ő állítja, azaz hogy alperes a megrendelést 1889. márc. elején s az azonnali szállítás kikötése nélkül tette, felperes azonban ezt nem bizonyította, mert abból, hogy felperes utazója az F. alatti levél szerint alperes megrendelését csak 1889. márc. elején közölte felperessel, s az azonnali szállítás kikötéséről abban említést nem tett, nem következik, hogy alperes a megrendelést az utazónál csak az nap s a szállítási határidőre vonatkozó kikötés nélkül tette; a D. alatti levelező lap pedig, melylyel alperes 1889. márc. 10-én az ügylettől való elállását kijelenti, felperes állítása mellett szintén semmit sem bizonyít. Habár tovább a bizonyításra nem kötelezett alperes a 278/890. sz. tárgy. jkönyv szerint felperest azon körülmény tekintetében, hogy az árú „prompt» szállítás kikötésével rendeltetett meg, főesküvel kínálta meg, e főeskü sem volt alkalmazható, mert alperes a 8826/89. sz. tárgy. jzökönyvben a bizonyítási kötelezettség ellen tiltakozván, a főeskü olyannak tekintendő, melyet alperes csak szükség esetére s a bizonyítási kötelezettség elvállalása nélkül kínált; s mert felperes, kit a bizonyítás kötelezettsége terhelt, ezen bizonyíték alkalmazását a 278/90. sz. tárgy. jkönyv szerint ellenezte. E szerint alperes azon előadása volt valónak tartandó, hogy az árúkat 1889. febr. 15. és

20-ika közötti időben „prompt” szállítás kikötésével rendelte meg, mely kikötést a meghallgatott szakértők egybehangzó nyilatkozata szerint a kereskedelmi forgalomban azon általánosan elfogadott értelemmel bír, hogy az árúk azonnal, de legkésőbb 8 nap alatt szállítandók. — E szállítási határidő a keresk. törv. 355. §-ának megfelelő záros határidőnek nem tekinthető ugyan; minthogy azonban a vevő a keresk. törv. 353. §-a értelmében nem záros határidőre kötött vételnél is jogosítva van az ügylettől elállani, ha az eladó az árú átadásával késik; s minthogy felperes, bár a teljesítési határidő rá nézve a szakértők véleménye szerint 1889. febr. 28-án lejárt, a szerződést 1889 márc. 10-ig sem teljesítette: alperes jogosítva volt az ügylettől elállani, mint ez e napon kelt és póstára adott D. a. levelezőlappal meg is tett. — Alaptalanul hivatkozik felperes ezzel szemben a K. T. 354. §-ára, mert az értesítési kötelezettségnek alperes a D. alattival megfelelt, s abból, hogy elállását nem a késedelem beálltával (azonnal) márc. 1-én, hanem csak március 10-én jelentette ki, csak az következik, hogy felperes márc. 10-ig még teljesíthette volna a szerződést; s miért alperes, ki felperesnek az utólagos teljesítésre márc. 1-től 10-ig elengedő időt engedett arra, hogy még több haladékot engedjen, kötelezve nem volt. De különben is a K. T. 384. §-a értelmében a vétlen fél késedelmes félnek az utólagos teljesítésre csak annyiban tartozik kellő időt engedni, a mennyiben azt az ügylet természete megengedi, de különösen a mennyiben az utólagos teljesítés elfogadása saját hátrányával nem jár; minthogy pedig a felforgó esetben alperes a D. a. levelezőlappal nem kifogásolt tartalma szerint elállása idejében áruszükségletét már másutt fedezte volt, az elkésett s rá nézve feleslegessé vált árúküldeményt elfogadni nem tartozott. Nem változtat ezen az a körülmény sem, hogy felperes a D. a. levelező-

lapot állítólag csak 1889. márc. 11-én délután vette kezébe, miután ez napon délelőtt az árúkat már elküldötte volt, mert az elállás már a D. alattinak elküldésével, mely a postabélyeg tanúságaként 1889. márc. 10-én történt, ki volt jelentve, a másnap megkísérlett teljesítést, tehát mint elkésett alperes joggal utasíthatta vissza; nem menti végül felperes késedelmét az a körülmény sem, hogy utazója őt alperes megrendeléséről állítólag csak 1889. márc. elején értesítette, mert megbízottja mulasztásának káros következményeit önmaga tartozik viselni. Ezek szerint felperest az első bírósági ítélet megváltoztatása mellett keresetével elutasítani s a prdts 251. §-a alapján a perbeli s a kétszeri felebbezés által okozott költségnek megfizetésére kötelezni kellett.

A m. kir. Curia:

A másodbíróóság ítéletének megváltoztatásával az első fokú bíróság ítélete hagyatik helyben, és alperes köteleztetik, hogy felperesnek az első fokú bíróság ítéletében kitett marasztalási tőkeösszege és járulékein felül ugyancsak 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett 8 frt 15 kr. felebbezési költséget fizessen.

Indokok:

Alperes védelmül egyedül azt hozza fel, hogy bár az E. a. csatolt részletes számlában felsorolt árúkat megrendelte s azok felperes által részére el is küldettek, a vételár megfizetésére még sem kötelezhető, mert felperes az árúknak kikötött azonnali (prompt) szállításában késedelmesen járt el, és e miatt ő (alperes) a keresk. törv. 355. §-a alapján a szerződéstől elállott. — A keresk. törv. 327. §-a értelmében, ha a kötelezettség teljesítési ideje a szerződésben meg nem állapított, a mennyiben az ügylet természete vagy kereskedelmi szokás mást nem kíván, a teljesítés bár mikor követelhető és eszközölhető. Figyelemmel eme jogszabályra, továbbá arra, hogy a keresetben érintett és a keresk. törv. 336. §-a értel-

mében létrejött s az árúk átadásával az eladó részéről foganatosított vételügylet valóságát alperes beismeri, alperes tartozik bizonyítani felperes tagadásával szemben mint kifogást azt: hogy az azonnali szállítás szerződésileg megállapított. E kifogás bizonyítása ép úgy terheli a vevőt az eladóval szemben, a mint a K. T. 345. §-ának ugyancsak általános szabályával szemben szintén a vevő köteles bizonyítani, hogy az átvétel szerződésileg nem azonnal, hanem valamely későbbi időpontban eszközöndő, vagy hogy a vételár nem az átvételkor, hanem utóbb fizetendő, vagyis hogy a követelés időelőtti. — Ezekhez képest alperes csak az őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek tett eleget, midőn felperes utazója személyében a kérdéses kikötés tekintetében főesküvel kínálta meg, melyet felperes szükség esetére elfogadott. — Ez a főeskü azonban nem ítélet és illetőleg annak le- vagy le nem tételétől a per kimenetele függővé nem tehető azért, mert ha bizonyítottnak vétetik is, hogy az azonnali szállítás csakugyan kikötöttet, alperes a vételárat ebben a feltett esetben is köteles megfizetni. — Az azonnali (prompt) teljesítésnek közelebbi záros határidő kitűzése vagy fix határnap megjelölése nélkül való kikötése ugyanis fix ügylet (K. T. 355. §.) megállapítására magában véve elégtelen, minthogy fix ügylet csak úgy létesül, ha a felek határozottan nyilvánított vagy az ügylet természetéből vagy körülményeiből kitetsző szándéka szerint a szerződés oly lényeges feltételét képezi, hogy az ügyletnek nem a kitűzött, bizonyos időn belül teljesítése által az ügylet érvényességét veszti. A fennforgó esetben tehát a K. T. 355. §-ának intézkedései nem lévén alkalmazhatók, a 354. §-ához képest alperesnek, ki felperes késedelme folytán a 353. §. rendelkezéséhez képest a szerződéstől elállhatott, köteletségében állott elállásáról azonnal értesíteni s a mennyiben felperes időközben a szerző-

dést nem teljesítette volna, neki az utólagos teljesítésre kellő időt engedni; de felperes a szerződést a maga részéről, alperes által kétségbe nem vontan már előbb teljesítette, semhogy alperesnek előállási szándékáról értesült, azt pedig alperes maga sem állította, pedig felperes álláspontjával szemben bizonyítani lett volna köteles, hogy az E. alatti számlában felsorolt árucikkekre nézve létrejött vételügylet természete az elkésetten történt vagy az utólagos teljesítést meg nem engedte.

Ezek szerint a másodbíróság ítéletének megváltoztatásával az első fokú bíróság ítéletét az itt felhozott indokok, — a perköltség tekintetében pedig az abban foglalt megfelelő indok alapján kellett helyben hagyni.

(1891. jul. hó 8-án 811/v. sz. a.)

Ha valamely váltókövetelés a per megindítása időpontjában még le nem járt, de a per folyama alatt lejár, időelőttiség indokából a kereset el nem utasítható.

A miskolci kir. törvényszék:

M. J. cég felperesnek, T. György alperes elleni 200 ft s jár. iránti váltóperében az 1889. évi ápr. 15-én 3,404. sz. a. hozott sommás végzés hatályon kívül helyezésével felperest keresetével elutasítja.

Indokok:

A beperesített váltónak a kifogásokban említett váltóval azonossága kitűnik: 1. N. Sándor tanu vallomásából: 2. abból, mert alperes tagadván, mintha a kifogásolt váltón kívül felperesnek más váltót is adott volna, ennek ellenkezőjét felperes nem bizonyította, tehát alperes ide vonatkozó állítását hallgatag beismerte és 3. felperesnek 5% és 7% alatti leveleiből s jelesül abból, mert nem is állította felperes, annál kevésbé bizonyította, mintha az ezen levelekben említett váltó a beperesítettől különböző más váltó lenné.

Felperesnek azon kijelentése, hogy alperesnek a rögtörő el nem fogadását jogosultnak el nem ismerte, megcáfoltatik az 5% alatti

saját levelével, a melyben tudomásul veszi azt, miszerint alperesnek a gépre többé szüksége nincs s a mely levelében a rögtörő készítésének beszüntetését is említi: továbbá azon cselekménye által, mely szerint a rögtörőt a f.-abonyi vasuti állomásról maga felperes hozatta vissza s illetve visszavette.

Felperesnek azon állítása, mintha alperes a C. szerint szállított gép el nem fogadása miatt szerződésszegővé vált volna, s hogy már ezen okból sem élhetne az át nem vételből eredő váltókifogással; szintén megcáfoltatik felperesnek 6% alatti levelével, mert ezen levél szerint épen maga felperesnek a szerződésszegése válik nyilvánvalóvá, a mennyiben beismeri, hogy a rögtörőt a kellő időre nem képes szállítani s ezért alperestől elnézést is kér, s a mennyiben felperes a gépet ezen levélből is kitetszőleg a taskonyi állomásra tartozván szállítani, azt a C. alatti szerint mégis a f.-abonyi állomásra küldte.

Minthogy pedig P. Mihály és N. Sándor érdektelen tanúk hit alatti vallomása szerint alperes csak az esetre tartozott fizetni felperesnek, ha a kialakult értékkel együtt a rögtörőt is megkapja, s minthogy alperes a rögtörőt felperestől a szerződés alapján, részint felperesnek a szállításból elállása, részint pedig ugyanannak a szerződés teljesítése körül tanúsított pontatlansága miatt tényleg meg nem kapta, alperesnek pedig azon tényét, hogy a C. alattival a kikötött időn túl nem is a szerződésileg kikötött helyre, tehát a szerződés keretén kívül szállított gépet elfogadni vonatkozott, szerződésszegésnek minősíteni nem lehet és pedig annál kevésbé, mivel a C. szerinti szállítmány el nem fogadásának jogosultságát maga felperes is saját tényével elismerte;

ennélfogva a kereseti 200 frt váltóösszeg megfizetésének sem lévén váltójogi alapja, a fenti sommás végzést hatályon kívül helyezni s felperest keresetével elutasítani kellett stb.

A budapesti kir. ítélő tábla:

Az elsőbíróság ítéletét oly értelemben, hogy felperes keresetével, mint időelőttivel utasítatik el, helybenhagyja.

Mert alperesnek az a kifogása, hogy ő a kereseti váltót felperesnek a köztük létrejött csereügylet értelmében felperes által szállítandó gépek értékfelettelében, felperesnek tőle járó és 1889. oct. 1-én esedékes 200 frt fedezéséül adta át, és hogy ennélfogva felperes a váltó lejárata 1888. dec. 1-ére megállapodás ellenére töltötte ki, bizonyítva van a felperestől származó valódiság tekintetében nem kifogásolt 5. és 7% alatti levéllel, melyek elsejében felperes kijelenti, hogy a csereügylet tárgyát képező rögtörőért alperes váltójából levonást nem enged. Másodikában pedig a létrejött ügyletre és a kapott váltóra hivatkozva, beismeri, hogy a határidő 1889. octóberben volt szerződésileg kifizetve, továbbá azzal, hogy felperes nem is állította, hogy alperestől több váltó lett volna birtokában és hogy az 5. és 7. alatti levélben említettek a keresetítől különböző más váltók voltak; végül O. Mihály és N. Sándor kihallgatott alperesi tanúknak azzal az egybehangzó vallomásával, hogy a csereügylet létrejöttkor megállapított, hogy alperes a felperes meghatalmazottjának átadott váltót 1889. évi oct. 1-én köteles kifizetni.

Mert e szerint a váltóügylet alapját képező csereügyletben a kereseti váltóval fedezett 200 frtnak lejárati idejéül 1889. szept. 1-je lévén megállapítva, felperes a szerződésellenesen 1888. dec. 1-ére eső lejárattal kitöltött váltót 1889. apr. 3-án beperesíteni és a 200 frtot követelni még semmiesetre sem volt jogosítva.

Mert a m. kir. Curiának a perek minden nemére és így a váltóperekre is kiterjedő 32. sz. döntvénye, mely szerint a per folyama alatt az elsőbíróság ítéletének meghozataláig lejárt követelés megítélésére nem szolgálhat akadályul az, hogy a kereset idő előtt indított meg, a fennforgó esetben azért nem alkalmazható, mivel a per a tárgyalás és bizonyítás befejezte után 1889. jun. 29-én, tehát még a kikötött lejárta előtt terjesztett ítélet alá és így a kereseti követelés az elsőbírósági ítélet hozatalát megelőző peres eljárás befejezéséig, mint a fent érintett számú döntvény

helyes értelme szerint irányúl szolgálható időpontig le nem járt, és mert ezek szerint felperes keresete idő előtt lévén megindítva, azzal ő alperes többi kifogásainak bírálata nélkül elutasítandó volt, stb.

A m. kir. Cnria :

Tekintve, hogy a kereseti váltón alapuló követelés a jelen per folyama alatt, még az elsőbíróági ítélet hozatala előtt lejárt:

s tekintve, hogy ennél fogva az a körülmény, hogy a kereset a megállapított lejárt előtt adatott be, a jelen pernek érdemleges elbírálását a 12. számú curiai döntvény határozott rendelkezése szerint, mely — a mint ezt a másodbíróság is helyesen kiemelte — a váltóperekben is alkalmazandó, nem akadályozza :

a másodbíróági ítélet megváltoztatik, a jelen per az időelőttiségi kifogás mellőzésével érdemlegesen elbírálандónak kimondatik, ennek folytán a kassai kir. ítélő tábla az elsőbíróság ítéletének érdemleges felülvizsgálására utasítatik.

(1891. szept. 1. 22/891.)

II. Külföldi bíróságok.

Egy idegen, ha nem lakik is Franciaországban, francia törvényszék elé idézethetik egy kötelezvény tekintetében, a melyet franciával, Franciaországban vagy ezenkívül kötött.

A bordeauxi főtörvényszék Reggio és Belhomme cégnek Morinaud elleni ügyében a következő ítéletet hozta: Tekintve, hogy a polgári törvénykönyv 14. szakasza értelmében az idegen, ha nem lakik is Franciaországban, megidézhető egy francia törvényszék elé olyan szerződések teljesítése érdekében, a melyek akár Franciaországban, akár idegen országban lakó franciával kötettek; — Tekintve, hogy a cikkely azonfölül nem határoz meg semmi külön illetékességi szabályt, a mi ez ügyben ellenvéleményre szolgálna alapul, és így a jogtudománynak magának kellett, a törvény hallgatóságos magatartásában hozzá tenni azt, a mi a jog főalapelveiből erre nézve megállapítható volt; — Hogy személyes ügyben, tehát ha az idegennek a maga nemzetisége területén sem otthona, sem tartózkodási helye nincs, a felperes pörével csak a saját lakhelyén illetékes bírósághoz fordul és fordulhat; — Tekintve másrésről, hogy kereskedelmi ügyben, az illetékesség megállapítása,

a keresk. törv. 420. cikke alapján könnyen és nyíltan eszközölhető, a mennyiben francia és idegen között létező per olybá tekintetik, mintha az két francia között léteznék; — Tekintve, hogy Reggio és Belhomme smyrnai kereskedőknek, a bordeauxi piacon Chappar úr volt képviselőjük, hogy az a tényállás ez utóbbi és a smyrnai ház között váltott okmányok által meg van állapítva és egyébként a felebbező által elismertett minden ügyiratban, a mely a per folyamán váltattott, de főleg az ezen törvényszék elterjesztett kérvényükben; — Tekintve, hogy ez a körülmény megállapítható egy 1889. nov. hó 16-án kelt számlából is, a mely szerint Chappar Reggio és Belhomme számlájára adott el özvegy Morinaud asszonynak 100 zsák chernéi, és 200 zsák thyrail mazsolát, a szerződésben meghatározott áron; — Tekintve azonkívül, hogy kétséget nem szenvedő bizonyossággal megállapítható, hogy a végleges megállapodás Bordeauxban történt, a hol az árúk egyúttal szállítottak; — Tekintve, hogy a mondott város kereskedelmi törvényszéke, az árúk szállítására felhozott nehézségekből megokolt alaposzággal következtette, hogy az a két föltétel, a melytől a 420. cikkely a kompetencia megállapítását függővé teszi, valóságban egyesítve megvannak; — Tekintve, hogy a fellebbezők által felhozott indokok nem képesek, a konstataált ígéretnek létezését más által megállapítani, mint csupán a képviselőjük által alájegyzett számlát által és egy telegramm, a melyet 1889. nov. 29-én küldöttek Chapparnak kifogásuk ellenére azt mondja, hogy iparkodjék t. i. Chappar a kapott rendelést föntartani, a melyet ők viszont iparkodni fognak végrehajtani; — Tekintve, hogy Reggio és Belhomme egyszerűen csak azt állítják, hogy ők nem szerződhetek Morinaud asszonynyal jogérvényesen, mert Chappar félreértette a neki küldött utasításokat és átlépte azt a kiszabott kört, a melyre a megbízást kapta Tekintve, hogy az a védekezési rendszer legkevésbé sincs befolyással az eladás tényére és érvényességére; — Tekintve, hogy ezen érvek megmérlegelése hozzáfűződik magának a pörnek alapjához és kétségbevonhatatlan, hogy a törvényszék azokat helyesen fogta fel;

Ezen indokok alapján, — megerősítetik a bordeauxi kereskedelmi törvényszéknek múlt évi jul. 30-án hozott ítélete, a melyben elvetette a felebbezést, megerősítvén az illetékességet.